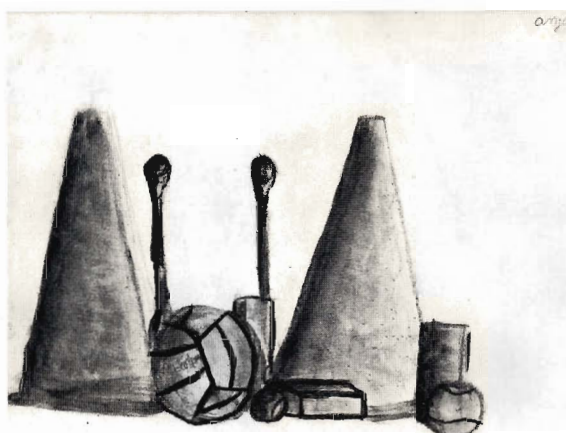
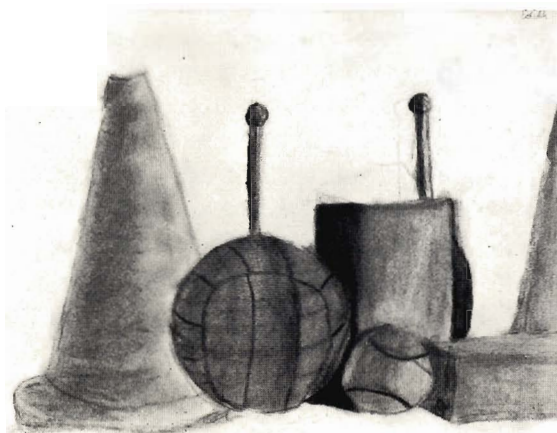


Kijk-vormen

De kinderen leren over vorm en plastiek



Gymspullen, 11-12 jaar

onderwerp

stilleven met
gymspullen

techniek

houtschool

formaat

± 25 × 32 cm

Toelichting

Van de weet-vormen van de vorige les nu naar de kijk-vormen. Vormen ruimtelijk tekenen is niet gemakkelijk, maar verloopt zeker beter als er een combinatie van zien en begrijpen is.

In deze les worden een aantal plastische vormen naar aanschouwing getekend. (Daarmee sluit deze les aan op *Natuur 1* en loopt al vooruit op *Natuur 2*.) Het begrijpelijk tekenen van de vorige les draagt ertoe bij dat de kinderen nu niet alleen de voorkant van de dingen zullen gaan tekenen. Iets wat anders vaak het geval is. Als onderwerp van deze les kiezen we voor relatief eenvoudige vormen, waarin de basisvormen goed terug te vinden zijn. De gymspullen sluiten ook aan bij de directe dagelijkse omgeving, hun gesloten vormen zijn heel geschikt om mee te beginnen. De lijnen op de voorwerpen (b.v. op de bal) helpen mee om de plastiek, het bolle, goed te kunnen suggereren op het platte (teken)vlak. Een ander hulpmiddel is het licht. De eigen schaduw van de voorwerpen laat zien hoe de vorm verloopt. In verband hiermee is de opstelling van het stilleven belangrijk. We kiezen voor licht van één kant. Ook de hoogte is belangrijk: niet te laag, op ooghoogte van de kinderen is het beste. In een grotere klas zijn wellicht meer stillevens noodzakelijk. Let er ook op dat het stilleven van alle kanten interessant is, ook van opzij! De doelstelling van deze opdracht is plastiek leren zien en weergeven. Het is uiteraard belangrijk dat uitgelegd wordt wat plastiek is. Daarnaast spelen ook de onderlinge verhoudingen tussen de voorwerpen een grote rol en komt het probleem restvorm (van les 1) ook weer terug, nú naar aanleiding van ruimtelijke vormen. Tenslotte is de plaatsing van het geheel op het vlak, de compositie, erg belangrijk. Houtschool is voor deze minder gedetailleerde vormen heel geschikt vanwege de mogelijkheid tot verbeteren en vanwege het werken met licht en donker.

Begeleiding

De les kan beginnen met het begrip stilleven. Wat is dat? Wanneer werden ze veel gemaakt? Waarom? Hebben de voorwerpen in een stilleven veel met elkaar te maken? Waarom juist dié voorwerpen? Aan de hand van een reproductie gaat een en ander natuurlijk het beste. (In *Natuur 2* komt dit nog uitgebreid aan de orde.) Nú gaat het er vooral om, dat de kinderen met plezier enkele, niet al te moeilijke vormen kunnen observeren en weergeven. Op een verhoging (bijvoorbeeld een projectietafel) staan/liggen enkele gymnastiekattributen. We plaatsen het geheel zo dat het licht duidelijk van één kant erop valt. (Het licht van de andere kant schermen we eventueel af met een plaat of iets dergelijks als er geen gordijn is.) Als iedereen goed zit (en ziet!) beginnen de kinderen met dunne lijntjes te zoeken naar een goede opzet (compositie).

Hiervoor kan eventueel een motiefzoekertje in de vorm van een leeg diaraampje gebruikt worden. De opzet moet niet te klein zijn i. v. m. het formaat. Nog niets inkleuren. Eerst moeten de plaatsing en de verhoudingen goed zijn. Let op de restvormen, de gaten tussen de voorwerpen. Ook die moeten kloppen. De leerkracht zal elke leerling individueel en intensief moeten begeleiden, omdat vooral bij de opzet veel hulp nodig is. (Dit laatste is natuurlijk ook sterk afhankelijk van de ervaring die de kinderen hebben met het naar de natuur tekenen.) Als alles er goed en in de juiste verhouding op staat, wordt geprobeerd de voorwerpen nog ruimtelijker te maken. Met lijnen en schaduwen duiden we de vorm sterker aan. De slagschaduw (schaduw van een voorwerp op iets anders) blijft daarbij, indien mogelijk, nog even buiten beschouwing. Pas wanneer de kinderen hierover vragen stellen, kan hierover uitleg gegeven worden. De eigen schaduw is in dit geval iets belangrijker. Zitten er aan de lichtkant donkere lijnen (contouren)? Wie herkent de grondvormen van de vorige les niet?

onderwerp

stilleven

techniek

potlood

formaat

± 25 × 32 cm

Andere opdracht

Andere voorwerpen, in het begin met ongeveer dezelfde vormen, zijn geschikt om deze opdracht vaker te herhalen, bijvoorbeeld fles, kan, kruik, kistje, vrucht enz. Door dit stilleven-tekenen vaker te herhalen gaat het steeds beter en krijgen de kinderen er ook meer plezier in.



Nog een idee: voor de klas liggen drie verschillende ballen: een voetbal, een basketbal en een volleybal. De kinderen proberen ze zo rond mogelijk weer te geven.

Stilleven, 10 jaar